

BELGISCHE SENAAT**ZITTING 1992-1993**

17 JUNI 1993

HERZIENING VAN DE GRONDWET

Herziening van titel II van de Grondwet, om nieuwe bepalingen in te voegen die de bescherming moeten verzekeren van de rechten en vrijheden, waarborgd door het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (Verklaring van de wetgevende macht, zie «Belgisch Staatsblad» nr. 206 van 18 oktober 1991)

TEKST VOORGESTELD
DOOR MEVR. DELCOURT-PETRE
EN DE HEER VANDENBERGHE c.s.

Herziening van titel II van de Grondwet door de invoeging van een artikel 24^{quater} betreffende het recht op eerbiediging van het privé-leven en het gezinsleven

TOELICHTING

De verklaring tot herziening van de Grondwet van 17 oktober 1991 staat onder meer toe een aantal nieuwe bepalingen in te voegen betreffende de economische en sociale rechten, zodat wij nu eindelijk de kans krijgen de bepaling van een aantal begrippen in verband met de rechten van de mens te actualiseren.

In 1830 viel het begrip «rechten van de mens» samen met het algemeen kiesrecht en de vrijheids- en

R. A 15512*Zie:***Gedr. St. van de Senaat:**

100-4/1° (B.Z. 1991-1992): Voorstel van de heer de Seny.

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1992-1993**

17 JUIN 1993

REVISION DE LA CONSTITUTION

Révision du titre II de la Constitution, en vue d'insérer des dispositions nouvelles permettant d'assurer la protection des droits et libertés garantis par la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales

(Déclaration du pouvoir législatif,
voir le «Moniteur belge» n° 206
du 18 octobre 1991)

TEXTE PROPOSE
PAR MME DELCOURT-PETRE
ET M. VANDENBERGHE ET CONSORTS

Révision du titre II de la Constitution par l'insertion d'un article 24^{quater} relatif au droit au respect de la vie privée et familiale

DEVELOPPEMENTS

La déclaration de révision de la Constitution du 17 octobre 1991 autorise notamment l'insertion de dispositions nouvelles relatives aux droits économiques et sociaux, ce qui nous permet enfin d'actualiser la définition que nous voulons donner à certaines notions de droits de l'homme.

Si en 1830 les droits de l'homme s'identifiaient aux droits au suffrage universel, à la liberté, à l'égalité, en

R. A 15512*Voir:***Document du Sénat:**

100-4/1° (S.E. 1991-1992): Proposition de M. de Seny.

gelijkheidsrechten, met andere woorden in hoofdzak politieke rechten dus. Heden ten dage blijkt het begrip « rechten van de mens » een veel ruimere inhoud te dekken en slaat het ook op concretere rechten die in de loop van de jaren voor een menswaardig bestaan even belangrijk zijn geworden als de politieke rechten zelf.

De ontwikkelingen die de economische, sociale, culturele en zelfs ideologische context van onze samenleving heeft gekend, tonen aan hoe noodzakelijk het is die nieuwe rechten die onontbeerlijk zijn om de mens een gelukkig bestaan te garanderen, officieel te bevestigen.

Op het internationale niveau hebben deze ontwikkelingen vaste vorm gekregen door de goedkeuring van de volgende verdragen:

— het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950, goedgekeurd bij de wet van 13 mei 1955;

— het internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, goedgekeurd bij de wet van 15 mei 1981;

— het internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, goedgekeurd bij de wet van 15 mei 1981;

— het Europees sociaal handvest.

De beginselen die in deze verschillende verdragen zijn neergelegd, werden in de Belgische rechtsorde omgezet. Het is daarom zeer de vraag of deze economische en sociale rechten in onze Grondwet nogmaals bevestiging moeten krijgen, want dat zou een nodeloze herhaling kunnen zijn.

Dat onze Grondwet geactualiseerd moet worden is evenwel absoluut nodig om de volgende redenen:

1. De constitutie van een land moet uitdrukkelijk de grondbeginselen vermelden die de leidraad voor zijn maatschappij vormen. Zij moet de opvattingen van de bevolking alsook de verwachtingen ten opzichte van de overheid weergeven. Zij moet dus een getrouw beeld geven van de ontwikkelingen in het gedachtengoed.

2. Aangezien de internationale verdragen worden goedgekeurd met een gewone wet die een gewone meerderheid vereist, zou de wetgevende macht wel eens kunnen besluiten die verdragen uit de Belgische rechtsorde te lichten.

3. Sedert het Arbitragehof ook bevoegd is om de naleving van de artikelen 6, *6bis* en 17 van de Grondwet te toetsen, en in afwachting dat die toetsingsbevoegdheid nog ruimer wordt, blijkt het nodig de economische en sociale rechten zo spoedig mogelijk in de Grondwet te verankeren.

d'autres termes aux droits essentiellement politiques, aujourd'hui la notion de droits de l'homme s'est affranchie de ce carcan pour englober des droits plus concrets qui se sont révélés au fur et à mesure des années tout aussi fondamentaux pour la dignité de l'homme que les droits politiques.

L'évolution du contexte économique, social, culturel et même idéologique de notre société a fait apparaître la nécessité de consacrer l'existence de nouveaux droits indispensables au bonheur humain.

Cette évolution s'est traduite au niveau international par l'adoption des conventions suivantes:

— la convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales du 4 novembre 1950, approuvée par la loi du 13 mai 1955;

— le pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels, approuvé par la loi du 15 mai 1981;

— le pacte international relatif aux droits civils et politiques, approuvé par la loi du 15 mai 1981;

— la charte sociale européenne.

Les principes consacrés par ces différentes conventions sont entrés dans l'ordre juridique belge, et la question peut se poser de savoir s'il est encore nécessaire de consacrer dans la Constitution l'existence des droits économiques et sociaux, au risque de créer une inutile redondance.

Cependant, il est indispensable d'actualiser notre Constitution pour les raisons suivantes:

1. La charte fondamentale d'un pays se doit de traduire explicitement les principes essentiels qui doivent gouverner sa société. Elle doit être le reflet de la conscience de son peuple et des exigences qu'il attend du pouvoir. Elle se doit donc de traduire fidèlement l'évolution de sa pensée.

2. Par ailleurs, les conventions internationales étant approuvées par une simple loi à majorité ordinaire, le pouvoir législatif pourrait dès lors décider de les rayer de l'ordre juridique belge.

3. Depuis que le contrôle de la Cour d'arbitrage est étendu au respect des dispositions des articles 6, *6bis* et 17 de la Constitution, et dans l'attente que ce contrôle s'étende davantage, l'inscription des droits économiques et sociaux dans la Constitution revêt un intérêt immédiat.

Deze nieuwe rechten vormen helemaal geen principeverklaringen doch leggen de overheid een aantal inspanningsverplichtingen op. Zo krijgen zij een nieuwe vorm van rechtskracht. De burger kan immers eisen dat de federale, communautaire of regionale wetgever zijn grondrechten eerbiedigt.

In dat opzicht wil dit voorstel het beginsel van het recht op eerbiediging van het privé-leven en van het gezinsleven bevestigd zien, uiteraard onder de voorwaarden die de wet of het decreet vaststelt.

In onze samenleving, die binnen de structuur van een rechtsstaat functioneert, lijken de bescherming van de persoon, de erkenning van zijn identiteit en de belangrijkheid van zijn ontplooiing en die van zijn gezin, van fundamenteel belang te zijn.

Bijgevolg lijkt het van het allergrootste belang het privé-leven en het gezinsleven te beschermen tegen inmenging, onder meer als gevolg van de onafgebroken ontwikkeling van de informatietechnieken, wanneer maatregelen van opsporing, onderzoek en controle door de overheid en particuliere instellingen worden uitgevoerd bij het uitoefenen van hun functie of hun activiteit.

Er mag derhalve niet worden geraakt aan het beginsel dat het privé-leven en het gezinsleven beschermd moeten worden tegen onterechte inmenging van de overheid of van andere burgers. Aangezien artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden het recht op eerbiediging van het privé-leven en het gezinsleven uitdrukkelijk vermeldt, kan in onze eigen rechtsorde inmenging alleen dan worden toegestaan als de behoeften van de samenleving zulks vereisen. Over die behoeften moet de federale of de decretale wetgever zich uitspreken wanneer hij de grondwetsregels toepast en uitvoert.

Die wetgever behoort de bescherming van dat recht te garanderen en de uitvoeringsregels te bepalen, met dien verstande evenwel dat hij het recht op de eerbiediging van het privé-leven en het gezinsleven op geen enkele wijze mag uithollen; anders schendt hij niet alleen een grondwetsregel, maar ook internationale rechtsregels.

Loin de constituer des déclarations de principe, ces nouveaux droits impliquent une série d'obligations positives dans le chef de l'autorité publique et acquièrent de cette façon une force juridique nouvelle. En effet, le citoyen pourra exiger le respect de ses droits fondamentaux par le législateur fédéral, communautaire ou régional.

Dans ce cadre, la présente proposition entend consacrer le principe du droit au respect de la vie privée et familiale, naturellement dans les limites des conditions fixées par la loi ou le décret.

Dans nos sociétés gouvernées par des Etats de droit, la protection de la personne, la reconnaissance de son identité, l'importance de son épanouissement et celui de sa famille apparaissent fondamentales.

Dès lors, il apparaît essentiel que la vie privée et familiale soit protégée des risques d'ingérence que peuvent constituer, notamment par le biais de la modernisation constante des techniques de l'information, les mesures d'investigation, d'enquête et de contrôle menées par les pouvoirs publics et organismes privés, dans l'accomplissement de leurs fonctions ou de leurs activités.

Le respect de la vie privée et familiale contre les ingérences abusives de l'autorité — ou d'autres citoyens — doit donc demeurer absolu dans son principe. Consacré par l'article 8 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, il ne saurait pareillement souffrir dans notre ordre juridique que les ingérences rendues strictement nécessaires par les besoins de la collectivité, appréciés par le législateur fédéral ou décentralisé dans sa tâche d'application et de mise en œuvre du prescrit constitutionnel.

Il revient à ce dernier la charge de garantir la protection de ce droit et de mettre en œuvre les modalités de son application, étant entendu que, ce faisant, il ne pourrait en aucun cas vider de sa substance le droit au respect de la vie privée et familiale, sous peine d'enfreindre la règle constitutionnelle en plus des règles internationales.

Andrée DELCOURT-PETRE.
Hugo VANDENBERGHE.

VOORSTEL

Enig artikel

In de Grondwet wordt een artikel *24quater* ingevoegd, luidende:

«Een ieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven en zijn gezinsleven. De wet, het decreet of de in artikel *26bis* bedoelde regel, waarborgen de bescherming van dat recht en stellen de voorwaarden voor de uitoefening ervan vast.»

PROPOSITION

Article unique

Un article *24quater*, libellé comme suit, est inséré dans la Constitution:

«Toute personne a droit au respect de sa vie privée et familiale. La loi, le décret ou la règle visée à l'article *26bis* garantissent la protection de ce droit et fixent les conditions de son exercice.»

Andrée DELCOURT-PETRE.
Hugo VANDENBERGHE.
Claude DESMEDT.
Jan LOONES.
Frans LOZIE.
Denise NELIS.
Maxime STROOBANT.
Willy TAMINIAUX.
Jacqueline HERZET.